

Sčítání a národnost [1991]

Počátkem března budeme všichni vyplňovat sčítací archy, kterými nám hned tři statistické úřady připravily několik záludných problémů, aniž se pokusily vnést do nich trochu světla. V některých bodech jde o potenciálně výbušnou tematiku.

Dotazník se odděleně táže na státní občanství, na národnost a na mateřský jazyk. Pokud nejde o cizince, můžeme se zapsat jako občané České nebo Slovenské republiky. Na naše federální občanství se nikdo netáže. Národnost je opět herderovsky chápána nacionalisticky a lze očekávat, že mnoho Moravanů bude v pokušení se hlásit k národnosti moravské, a to i když se přiznají k českému jazyku jako k mateřštině (i tu jde o konfuzi, ale nechme otázku nemluvnat a spisovného jazyka stranou). Nemůže být pochyb o tom, že za těchto okolností budou naši statistikové přesně zpracovávat údaje nejenom nepřesné, ale i zmatené a bohužel i zneužitelné.

Rád bych upozornil na to, že údaj o národnosti odděleně vyplňuje jednak občan sám, jednak sčítací komisař, přičemž formulář je podivně nedůsledný. Občanovi je naznačeno, že smí být národnosti „české, slovenské, polské, německé, Romem, apod.“, zatímco komisař má taxativně navíc vyjmenovánu nejen národnost ukrajinskou (rusínskou), ruskou a maďarskou, ale má k dispozici ještě rubriku pro národnosti „ostatní a nezjištěné“ - a pak ještě jednu rubriku docela prázdnou a nepředznačenou. A právě na ni (č. 31) bych chtěl soustředit pozornost čtenářů.

V západních zemích, pokud se nenakazily nacionalistickým virem, se národnost chápe nejen jinak, ale přímo opačně než u nás a u našich sousedů, ovlivněných herderovskou ideologií. Nejzřejmější to je ve Spojených státech, kde občan třeba Virginie jakožto jednoho státu se národnostně považuje jednoznačně za Američana (nationality: American). Chceme-li se začít poněkud přizpůsobovat evropským poměrům, měli bychom najít společný jazyk s jinými národy (rozuměj: politicky organizovanými národy) i v této věci.

Pobuřuje mne v souvislosti se sčítáním dvojí. Především odmítám oficiální romantickou indoktrinaci, která nám vnucuje falešné pojetí národa: nesmíme se nechat zastrašit dlouholetými útoky na tzv. čechoslovakismus. Ty se nás vůbec netýkají. Čechoslovakismus zůstal svým pokusem o umělé vytvoření jediného československého „národa“ na herderovské, a tedy nacionalistické základně. Nám naproti tomu musí jít o jiné, totiž politické chápání národa. Zejména jsem však rozhořčen neslychanou skutečností, že ještě před vyhlášením nové ústavy má být každý připravován na to, že federace se už nepočítá. Nás Čechoslováků se nikdo neptal, jsme-li ochotni se považovat za státní příslušníky České nebo

Slovenské republiky. Ještě nedávno český premiér sice popíral existenci jiného národa než českého a slovenského, ale připouštěl existenci československé státní příslušnosti. A dnes už se na naše federální občanství nedotazuje ani pouhý statistický dotazník.

Navrhuji proto, aby všichni zbývající Čechoslováci, dbalí svého federálního občanství a trvající na zachování federace jakožto nejvyššího politického útvaru veškerého našeho lidu vyplnili rubriku „národnost“: česko-slovenská (eventuelně bez pomlčky). Kolik nás bude?